

CEMAL SÜREYA'NIN "FANTEZİ" YAZILARI*

Nesrin MENGİ**

ÖZET

Cemal Süreya (1931-1990)'nın **Folklor Şiire Düşman** (1992) kitabında yer alan yazılar, özellikle biçimsel yapısıyla düzyazı sınırlarının dışına çıkarken, içeriğin işlenişindeki şiirsellik de özgün metinlerdir. Cemal Süreya'nın şair tavrıyla buluşan iki farklı tür, aynı metin içerisinde kendi türünün özelliklerinden uzaklaşarak "fantezi" yazıya dönüşür. Bu makalede, "fantezi yazılar" olarak nitelendirilen metinlerin özgünlüğünün altı çizilmeye çalışılmış ve bu amaç doğrultusunda biçim ve içerik özellikleri incelenmiştir.

Yazılar, ilkin süreli yayında, daha sonra **Folklor Şiire Düşman** kitabında bir araya getirilerek yayımlanır. "On Üç, On Beş Yaşında" yazıları, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ahmed Arif, Oktay Rifat, Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Can Yücel, Gülten Akın, Melih Cevdet Anday gibi Türk edebiyatının öne çıkan sanatçıları üzerine yazılmış kısa, içerik bakımından portre nitelikli yazılara yaklaşan metinlerdir. Ancak Cemal Süreya'nın fantezi yazılarında kişilerin bilinen/görünen özelliklerinin anlatılması amaçlanmaz. İmgesel yoğunluğun başat olduğu yazılarda sanatçıların yaşamlarına, sanat yaşamlarına dair düşüncelerin, duyarlıkların paylaşımı esastır ve bu yönüyle yazılar, portre metinlerden ayrılır.

Cemal Süreya'nın fantezi yazılarının asıl orijinal yönü, biçimsel özelliğidir. Yazıların her birinde, düzyazı ile şiir parçaları bir arada kullanılarak yeni bir yapı meydana getirilmiştir. Dize görünümlü cümlelerle düzyazı parçaları iç içedir ve bu biçimiyle metinler bilinen düzyazı türlerinden belirgin bir biçimde farklılık gösterir. Başka bir ifadeyle Cemal Süreya, düzyazıyla şiirin biçimsel özelliklerini bir arada kullanarak yeni bir metin yaratmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cemal Süreya, fantezi, düzyazı, şiir, biçim.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. MEÜ Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edb. Bölümü El-mek: nesrin_mengi@hotmail.com

CEMAL SÜREYA'S "FANTASY" WRITINGS

ABSTRACT

As the articles in Cemal Süreya (1931-1990)'s book called **Folklor Şiire Düşman** (1992) go beyond the limit of plain texts with a stylistic form of writing, and also these are original texts due to poetry content. Two different types, plain text and poem, which meet in an article with Cemal Süreya's poetic attitude, turn into 'fantasy' writings by losing the characteristics of their types. In this article, the originality of texts called 'fantasy writings' has attracted attention and the format and content properties has been analyzed.

Writings were firstly published in periodicals, but then they were collected in the book named **Folklor Şiire Düşman**. The writings called as "On Üç, On Beş Yaşında" are short texts in portrait nature which are about ten different artists that rose out of the ruck in Turkish Literature. But aim is not to tell about known or appeared characteristics of people in Cemal Süreya's fantasy articles, on the contrary; in the texts of which imaginative intensity is important. The artists' lives and thoughts about their artistic lives, precision shares in these writings are mainly present in these writings, so these are different from portrait articles by this aspect.

Mainly the original side of Cemal Süreya's fantasy writings is in aspect of style. In each of these articles, prose and poem were used together and a new form was created. In Cemal Süreya's writings, sentences look like strings and parts of prose are complementary for each other and the articles are pretty different from types of plain texts known, with this style. In other words, Cemal Süreya created a new kind of text using the formal and stylistic properties of both plain text and poem.

Key Words: Cemal Süreya, fantasy, prose, poem, format.

Giriş

Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin ve İkinci Yeni hareketinin öncü şairlerinden biri olan Cemal Süreya, **Şapkam Dolu Çiçekle** (1976), **Günübürlük** (1982), **Folklor Şiire Düşman** (1992) kitaplarında yer alan deneme, eleştiri türlerindeki düzyazılarıyla da öne çıkar.

Burada incelemeye çalıştığımız yazılar ilk olarak 1988 yılında Milliyet Sanat dergisinin "Edebiyatımızdan On insan Bin Yaşam" dizisindeki Cemal Süreya'ya ayrılan "On Üç, On Beş Yaşında" başlıklı sütununda yayımlanmıştır. Daha sonra aynı adla **Folklor Şiire Düşman** kitabında bir araya getirilen yazılar, şairin on farklı sanatçı/edebiyatçı¹ üzerine kaleme aldığı metinlerden oluşur.

¹ Kitaptaki sıralamaya göre verirsek, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ahmed Arif, Oktay Rifat, Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Can Yücel, Gülten Akin, Melih Cevdet Anday, Muzaffer Buyrukçu, Cemal Süreya.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Cemal Süreya'nın Fantezi Yazıları

Müzikoloji terminolojisine ait "fantezi" sözcüğünün **Türkçe Sözlük**'te, "klasik batı müziğinde bir çalgıyla solo olarak çalınmak üzere yazılan biçim, yaratıcılık bakımından özgür kompozisyonlara verilen ad. Sonsuz, sınırsız hayal. Müzikte serbest biçimli beste ya da alaturkada serbest biçimli şarkı" (TS 1998:679) gibi tanımlamaları vardır.

Cemal Süreya'nın, "şairliğinin getirdiği sezgi gücüyle farklı bir bakış açısı" (Koş 2004:255) ortaya koyduğu, hem biçim hem de içerik olarak diğer türlerin dışında bir anlatım özelliğine sahip metinlerini "fantezi yazılar" olarak nitelendirmemizin nedeni, sözcüğün anlam bakımından "serbest/özgür bir söyleyiş"i karşılıyor olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında, **Edebiyat Sözlüğü**'nde "düşlem, düş gücünün özgür işleyişiyle ortaya çıkan düşünüyü ya da düş gücünün özgür işleme yeteneğiyle yaratılan kimi kez ironik yapıt" (Püsküllüoğlu 2009:47) biçiminde yapılan tanımlama kastedilene daha uygun düşmektedir.

Bu metinlerin form bakımından dikkati çeken özelliği, dize görünümü sunan bir şekilde konumlandırılması, düzyazıya özgü bir düzenden uzak, şiire yakın yapısıyla özgün oluşlarıdır. Düzyazının sayfa düzeninde cümleler birbiri ardına sıralanır, bölünmeler sadece yeni bir paragrafa geçildiğinde ya da kimi alıntı cümleleri verilirken yapılır. Oysa Cemal Süreya'nın yazılarında çoklukla düzyazı formunun dışına çıkılır. Metin içerisinde iki üç sözcükle kurulan cümle tek bir satır olur ve hemen arkasından gelen cümle ise, alt satırdan başlar. Her cümle bir dize gibi alt alta sıralanır. Kısaca içerik olarak sanatçıların yaşamlarından kesitlerin sunulduğu yazılar, daha ilk bakışta, metnin sayfa düzenindeki orjinalitesiyle göze çarpar. Örneğin, "Fazıl Hüsnü Dağlarca" başlıklı metninde, şiir dizeleri şeklinde yerleştirilmiş cümlelerle, düzyazı parçaları bir aradadır. Dolayısıyla biçim olarak metin, sayfada konumlanışı bakımından diğer düzyazı metinlerinden farklılık gösterir:

Bir masa. Sekiz kişi var masada. İki başta anne ve baba.

Baba gazetesini açmış.

Anne söküük diker.

Yanlarda, karşılıklı oturmuş üçer çocuk. Fazıl Hüsnü ve beş kardeşi.

'İhtiyar çocuk'. Hayır yaşsız!

Oyunda ebe. Kendini bulacak. Her şeyi hemeninden buluyor. Aradığı değil, bulduğu önemli çünkü.(...)

Kendi kendine yüksek sesle konuşuyor. Kimseyle konuştuğu yok.

Hep oturuyor.

Böcekgöz.

Babası Kuran okur. (...)

Bir şeyi üçe, dörde bölemez. Bölemez; bölemez de aslında. Mutlaka ikiye bölecek. Bir yetenek sorunu mu? Seçme işi mi? Yeryüzü deyince o an gündeme gökyüzü de gelecektir. Simetrik değil ikiye bölme işlemi. Aşk deyince baht, kuş deyince de cesaret var.

Tanrıların ve iguanadonların küçültülmüşü.

Aşkı sessiz ve bir iç deniz olarak duyumsar.

Her şeyi koklar.

Tek. Yalnız (Cemal Süreya 1992:126).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Cemal Süreya, kuşağı içinde en çok düzyazı yazar şair olarak öne çıkar (Fişekçi 2001:73). Ancak o, düzyazılarında da şairdir. Doğan Hızlan, onun bu özelliğinin altını şu ifadelerle çizer:

“Bana sorarsanız Cemal Süreya hep şiir yazmıştır, denemeleri; düzyazı pelerini atarlar omuzlarına. (...) Klişe şiire oldum olası düşmandır, hasmını iyi bilir Süreya. Pıhtılaşmayan şiir dilini, kendi kendini yenileyen içeriğini bir şair değil Cemal Süreya gibi bir simyager keşfedebilirdi.” (Hızlan 2001:482-483).

Fantezi yazılar, gerek düzyazıyla şiirin biçimsel yapısının geçişimindeki incelik gerekse söylemdeki şiirselliğiyle Cemal Süreya'nın mükemmeliyetçi tavrının “keşfedilebileceği” karakteristik metinlerdir. Şiirsel anlatımın ve biçimsel farklılığın belirginleştiği “Melih Cevdet Anday” yazısı, onun yenilikçi yanını ortaya koyan yazılardan bir diğeridir:

*Sünnet olmuş karyolada yattıyor
Sevdiği kız yanındaki sandalyede
Mahzun oturur,
Elinde on iki tane artist kartı
'En takdir ettiği erkeklerden birine armağan'
olarak getirmiş. Fahiman kim?
Okulda adı Sarı
'Sarı sen de çık bakalım dışarı!'
Dışarı çıkarken düşünen çocuk
Müdür yardımcısından korkuyor
Duygudan us çıkaran çocuk
Jimmastik yapan
Olası bir dövüş için sürekli hazırlanan
Küçük okyanusuna (Ege, belki de) dalışlar
tasarlayan
Tanrılığı sınamak için kendine çeşit çeşit
kusur arayan... (...)*

Kocaman ve unutulmaz bir göz ikindisi yüzlerce yıl öteye fırlattı onu. Defterler, o kız, arkadaşlar, Osmanlı ailesinde şımarık baba Cevdet Bey. Ayrıntılı ana Nadide hanım, Cingöz Recai ve Aşk-ı Memnu, Refah faciasında giden ağabey denizaltı yüzbaşısı Nejat, akraba ziyaretleri, güzel yazı, eski yazı, Ankara önçeleme: Orhan ve Oktay...

*Hepsi, bunların hepsi onunla birlikte sürüklendi.
Kuleler, bayraklar, atlar
Ve mutluluk savı
Güneşsiz düşünülmeleyen çocuk
O savla*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Güçsüzler denizini geçebilecek mi? (Cemal Süreya 1992: 139-140).

Bilindiği gibi herhangi bir düzyazı türü, metin bağlamında şiir parçaları içerebilir. Bununla birlikte, bu tarz farklı bir türe ait pasajların düzyazı öğeleriyle kurulmuş olan metin içerisinde yer alışı açıklama, kanıtlama, pekiştirme, örneklendirme gibi nedenlere dayanır. Dolayısıyla, metnin içerik boyutunu düzenleyen, etkileyen, yazar tavrına bağlı bir anlatım tutumu ögesi olarak değer kazanır. Buna bağlı olarak, metin içerisinde böylesine bir niyetle bir araç olma özelliği taşır. Cemal Süreya'nın fantezi yazılarındaki şiirsel pasajlar ise, yukarıda belirtilen içeriğe yönelik yazar tutumlarından bağımsız olarak, doğrudan düzyazının biçim düzlemini oluşturan bir kurucu öge olarak yer alır. Bu bakımdan araç olmaktan çok metnin biçimini oluştururken amaç konumunda bir ögedir:

GÜLTEN AKIN

Babası ikinci askerliğinden yeni dönmüş.

Avlular, avlular büyümek için dünya sarnıcı silme

ikindi avlular

İli Yozgat. Bozlak yaylasının öte ucunda cami ve

saat kulesi

İkinci Dünya Savaşının yukarı Çatak suyunda ve

mezarlıkta

Fazlaca oyalandığı o yıllar

Esnaftan biri ibrik gibi duruyor orda ve ağaçlar

insanca.

Havsalası destan alır

Beş çocuk ve yirmi milyon insan

Beşer beşer çıkar merdivenleri

Orta ikide Yaşar'ı sevdi

Yaşar ki onun için silmek istedi

kendini ve her şeyi. Onun adına

dolandı uzun bir gölge halinde

başkent sokaklarını. Üstünde bir

arkadaşının subay giysisi

sonsuz sınıf arkadaşı

önlüklü küçük azize

uzağa bakma delisi

kış gününde at kaldırır

Alçakgönüllü:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013*

Karnesinde bir de 'iyi' var (Cemal Süreya 1992: 137-138).

“Aziz Nesin”in anlatıldığı yazıda da, şiirsel pasaj görünümündeki metin parçaları, birer şiir metni değil; yazıyı biçimlendiren öğelerdir. “Kolaj etkinliğinde, farklı tekstüel öğelerin genel bir birleştirici fikre başvurmaksızın kullanılması söz konusudur.” (Kırkoğlu 2006:100). Bu yazı ve diğer yazılar biçim açısından, şiir ve düzyazı gibi farklı söylem alanlarına ait olan metin parçalarını bir araya getirerek, başka bir ifadeyle, birbirinden farklı özellikleriyle var olan iki türün öğelerini kullanarak karma bir anlatı türü ortaya koyma tavrı göstermesi bakımından kolaj metinler olarak da düşünülebilir:

Hüzünler çelişkilerle parçalandı.

Elinde bir sepet incir.

Tavuk biriktiriyor.

Tek kişinin yanında suskun, iki kişinin karşısında sonsuz geveze, on kişinin içinde kahraman.

Parası var harcamıyor, harcamaya alışmadığından.

Annesi aynanın içini dolduruyor. Babası nerede? (...)

Güliver'in cüceler ülkesindeki serüvenlerini daha çok seviyor. Vesikalık grup fotoğrafları içinde görüyor süslü püslü kötürüm kadınları, at arabalarını, kuleli köşke odun taşıyan çocukları, sütkardeşlerini...

Güliver kendisi. İçbükey bakar.

Doktor olacak, resim yapacak.(...)

Raslantılar yazgının beklenir öğeleridir onun için. Okula giriş belgelerini Fatih Camiinin helasında unutmuştu. On gün sonra bulundu.

Baktı kazların arasında insanlar da uçuyor.

Aritmetiği pekiyi. Hayat bilgisi orta. Bir başka tazelik buluyor hayat bilgisinde.(...)
(Cemal Süreya, 1992:132).

Cemal Süreya şiirde öyküyü, anlamı, günlük dili dışlamasa da anlamı dağıtma, çoğaltma, dili soyutlaştırma, insanı yaşam ve evren içinde yeniden kurma bakımından İkinci Yeni şairidir (Çetin-Gülendam-Narlı 2009:245). Onun fantezi yazılarına doğrudan yansıyan bu şiir dilinde, anlamı bütünüyle parçalayan bir soyutlamadan çok, “söz diziminin beklenmedik kuruluşu” ve ironiye dayanan bir tavır dikkati çeker:

MUZAFFER BUYRUKÇU

Yenikapılı çocuk, denizi hiç kullanmıyor. Annesini de fazla düşünmez gibi. İzmir'den İstanbul'a gelirken bilet parası çıkmadığı için Eşrefpaşa'daki teyzesinin yanında bırakmışlardı annesini.

Yedi kardeşin en büyüğü.

Okula takunyayla gidiyor.

Ders aralarında çocukların birbirlerine ya da havaya attıkları leblebileri zıplayarak ağzıyla kapıyor. Ya da yerden topluyor.

Her an her yerde poz veren çocuk. Ömrünün bütün pozlarını bir kareye sığdırmak istiyor. Marjinal artist.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Babası Ahmet Efendi Son Telgraf gazetesinde kapıcı. Kahvede kendini emekli kurmay albay olarak tanıtır. Kapıcı yardımcısı küçük Muzo da mareşallığa yükselecek. (...)

Ortaokulda resim öğretmeni Ekrem Bey, 'Hayatınızda unutmadığınız şeyin resmini yapın' demişti. Yaptı unutmadığı şeyi. Adı: Tabiat ve Yalova. Koskoca bir kelebek. Kelebek öylesine canlıydı ki Ekrem Bey bunu kopya olarak değerlendirdi ve sıfır attı. Muzaffer Buyrukçu'nun öğrenim yıllarının bitişi ve çıraklık yıllarının başlaması o gün oldu (Cemal Süreya 1992:141-142).

Fantezi yazıları şiire yaklaştıran özellik sadece biçim değildir. Çağrışıma, paradoksa dayanması bakımından imgesel bir içeriğe sahip şiirsel metin parçalarının düzyazı metin içinde yoğun olarak kullanılmasıdır. Başka bir ifadeyle, şiirsel pasajlar, bilinen anlamıyla birer şiir metni değildir. Bu kısımlar metin içerisinde form bakımından dize görünümü sunan bir şekilde konumlandırılmış, daha önemlisi çağrışıma, paradoksa dayanan imgesel içeriğiyle "serbest" metin parçalarıdır. Paradoksallık hem bu parçaların öncesinde ve sonrasında bulunan düzyazı bölümleri arasında hem de dize konumundaki iç metin parçaları arasında söz konusudur. Dolayısıyla Cemal Süreya'nın fantezi yazılarının temel özelliklerinden birisi olarak dize konumundaki cümlelerin düzyazı metinle bağlantısı, 'nedensellik' dolayısıyla 'mantikîlik' ölçütleri aracılığıyla olmaktan çok şiir türünün doğasına özgü nedensiz geçişlerle sağlanmasıdır. Özdemir İnce'nin ifadesiyle, "mantık'ın mantığı değil, şiirin özel mantığı" (İnce 1992:132) ile yazılmış yazılardır.

Cemal Süreya'nın fantezi yazıları, şiirinde olduğu gibi, imgesel ve görseldir. "Oktay Rifat" başlıklı metninde Cemal Süreya, içerik olarak, sanatçıların yaşamlarının herkes tarafından bilinmeyen, çoğunda kendi tanıklığının olduğu sezilen yönlerine göndermeler yaparak, çağrışımlara başvurarak, şiirsel duyarlılığı yaratan öğelerle düz bir anlatımdan uzaklaşır. Bu durum aynı zamanda, okur tarafından anlaşılmayı güçleştirir; özellikle imge, açık ve örtük anlamlandırmalarla metnin zor dokusunun yapı taşı oluşturur:

Oyunlarda en çok konuşan.

Derste öğretmeni dinlemez; sınıfları, başka ülkelerdeki başka sınıfları düşünür.

Silgi kullanmaz. Yanlışının üstüne bir çizgi çeker.

Okul çıkışı her gün ayrı bir sokaktan döner eve. Hep arkadaşlarıyla birlikte. Ama bir başına dolaşmayı daha çok sever.

Aldardan sıkılmıştır. Babasının adı dışında.

Ceketinde telgraf çizgileri. Mektubunu ise elden verme tutkusu içindedir. Elden vermek için dünyanın ucuna da gider. Elden görür. Elden sever. Zaten mektup değdin de şu: kendini dünya içinde doya doya duyumsama, kırk çiçeğin kırkının da aynı anda ayırına varma. Çiçek sözcüğü çiçeğin altında. Ama ondan biraz fazla.

Jön çocuk.

Bir gün su içerken elini gördü. Gözeneklerini.

Çarpıldı.

Her şey onun peşindeydi artık.

Şaşkınlığın yerini sevinç aldı.

İçe dokunma zanaatına bir kalemkar olarak çok küçük yaşta başlamıştı (Cemal Süreya 1992:129).

Fantezi yazılar içerik olarak kurmaca metin özelliği yansıtmaktadır. Cemal Süreya'nın yazıları "sınırlı bir alanda, bir deneyim birliği, bütünlük duygusu, tek karakter, tek olay ve tek

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

duygu üzerinde yoğunlaşma, gereksiz ilavelerden ve tekrarlardan kaçınma” (Boynukara 1991:136) gibi öğelerle okuyucunun paradoks ve biçim arzusunu tatmin eden kısa öyküyle benzer özellikler taşır. “Ahmet Arif”, “Cemal Süreya”, “Can Yücel”, “Muzaffer Buyrukçu”, “Yaşar Kemal” yazılarında olduğu gibi, paradoksa dayalı imgelerin yoğunluğunun yanı sıra, kesin bir başlangıcı ve bitişinin olmayışı, çağrışımlarla, alışılmadık benzetmelerle anlatması, tek bir kişi üzerinde yoğunlaşması, bir olayı kısa anlatı halinde aktarması gibi özellikler barındırmasıyla modern kısa öyküye yakın durur:

AHMED ARİF

İki ırmak arasında iki anneli çocuk.

Dicle kenarına kilim götüren çocuk, ikincisiyle. Suda alt akıntı arar. Masallardan çiçek toplar. Yeleği henüz yedi düğmeli. Düşlerinde uzak kervansaraylar. Sininin ucunda bir şey yemeden oturur. Elinde kete. (...)

Gömleğinde yeşil düdük lekesi. Persenk ağacından oyulmuş bir çalgı eşliğinde yiğitliği söylemek istiyor. Ödünsüzlüğü sayrılık noktasına getirmiştir. Ama gömleğini, ketesini, gözlerini isterseniz verir. Kimi zaman hiç düşünmeden.

Sözcükleri bir yolun bin yılda kendiliğinden oluşması gibi oluşur. Yalnız dostlarıyla konuşan dev çocuk. Gelecek zamanı hep bekler. Kendini bir mitoloji olarak görmeye alıştı. Sudan mezapotamlar çıkacak ıslık çalınca. (Cemal Süreya 1992:127).

“Cemal Süreya” yazısının bir başka özelliği de, kurmaca türlerde geçerli olan yazarın figüratif bağlamda metne mesafesidir. Metinde figür, şairin kendisidir; ancak üçüncü tekil kişi anlatımıyla kendisiyle figür arasına mesafe koyar:

Annesinin numaralı gözlüğünü takmış.

Mevlid okumuyor artık.

Parasız yatılı. Lacivert ceketinin fazla güneş gören yerleri kızıla çalmış. Ayaklarında her biri üçer kilo çörçil postallar. Babası altlarına kabaralar, demir nalçalar çaktırmış. Onlarla futbol oynuyor, koşulara katılıyor.(...)

Anılardan düş devşiriyor. Anılara artı olayla, olmaması gereken yeni durumlar ekleyerek kimi zaman düzeltiyor onları. Her şey bir kez daha yaşanacak sanki. (...)

Kitabı az. Aynı kitabı on kez, yüz kez okur.

Okuyarak yürür sokakta. Okumuyorsa, kendi kendine konuşur yüksek sesle, ailesinin bütün üyeleri gibi.

Evden kaçtı, Esmâ 'dan.

Sınavlara girdi.

Bilecik 'te birinin ağacından dut yemek hırsızlık sayılmaz. Ayva koparmaksa ufak kabahat. Ama o arkadaşlarıyla haşhaş tarlasına dalmış. Az ötede namlunun ucu. Koyundaki çizili kapsüllerin hışırtısı kalp atışlarına karışıyor.

'Ne kadar şanslıyım diye düşünüyor, o anda da, henüz bir şey olmadı' (Cemal Süreya 1992:143-144).

Yazarlar kurmaca eserlerinin yanı sıra “gerçek gerçekliğe ilişkin görüşlerini ortaya koydukları düzyazılarında başka sanatçıları da konu edinebilirler” (Aytaç, 2007:172). Metinlerin tamamında, şiirsel bir üslupla kişilerin/sanatçıların az bilinen özellikleri anlatılmaktadır. Bu açıdan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

bakıldığında, fantezi yazılar 'portre' nitelikli olarak algılanabilir. Ancak metinler, bilinen portre yazılardan farklı bir içeriğe ve biçime sahiptir. Çünkü portre yazıların ana problemi, kişinin fiziksel ya da kişisel özelliklerini anlatmaktır ve bu yazılar örneklendirme, hatırlatma gibi nedenlerle şiir metinlerinden alıntılar barındırmakla birlikte, düzyazı formunda yazılan metinlerdir.

Portre yazılar, bir kişiyi fizikî görünümü, tinsel ya da kişilik özellikleriyle betimleyen metinlerdir. Bir başka ifadeyle, kişinin dış görünüşünün, yüz, beden, giyim gibi fizikî özelliklerinin betimlendiği ya da o kişinin mizacı, davranış, düşünce, istek gibi kişilik özelliklerinin yansıtıldığı yazılar portredir. Bununla birlikte bu yazılarda amaç, ele alınan kişiyi sadece tanıtmak değildir. Gerek fizikî özellikler açısından gerekse tinsel açıdan ya da her iki bakımdan kişinin görünen, bilinen yönlerinin yansıtılması yanında yazarın o kişiye bakış açısı doğrultusunda değerlendirmeleri ya da eleştirileri söz konusu olabilir. Yazar, kendi kişisel düşüncelerine dayanarak kişiyi kimi zaman öven kimi zaman yeren bir tavır sergileyebilir. Bu doğrudan yazar tavrına bağlı bir durumdur. Oysa Cemal Süreya'nın yazılarında amaç, doğrudan kişilerin görünen özelliklerini anlatmak değildir. Çağrışım ve paradokslarla oluşturulan imgesel içeriğe sahip metinlerde, sanatçıların yaşamlarına dair bilgiler paylaşılır. Bir başka ifadeyle, sanatçıların yaşamı kısa bir metin içerisinde, şiirsel duyarlılığı yaratan biçimsel öğelerle yansıtılır. Yazar burada, çeşitli yönleriyle ele aldığı kişiyi tanıtırken, kendi tanıklığından ya da onun hakkında anlatılanlardan yola çıkar ve sanatçıları her yönden kapsayan bir bakış açısıyla betimler.

Sonuç

Cemal Süreya, çağdaş Türk şiirinin yol açıcılarından biri olduğu kadar düzyazı türünde de nitelikli eserler vermiş bir yazardır. Fantezi yazılar, gerek içerik gerekse biçim olarak diğer düzyazı türlerinden farklı özelliklere sahiptir. Bu metinlerdeki özgünlük, konudan çok konunun içeriğe dönüştürülerek anlatılması boyutunda ortaya çıkar.

Diğer yazın türlerinde olduğu gibi düzyazı da aşamalar kaydetmiş bir türdür. Fantezi yazılar bu değişimleri yansıtan metinlerdir. Özellikle anlatım biçiminin orijinalitesiyle alışılmışın dışına çıkan yazıları geleneksel biçime sahip metinler olarak değerlendirmek oldukça güçtür. Başka bir ifadeyle, fantezi yazılar, düzyazının sınırları dışına çıkmış, Cemal Süreya'nın yenilikçi kimliğinin yansıdığı, onu en az şiirlerindeki kadar öncü kılan yazılardır.

KAYNAKÇA

- AYTAÇ Gürsel, **Deneme Üzerine Bir Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışması**, Hece Yayınları, Ankara, 2007.
- CEMAL SÜREYA, **Folklor Şiire Düşman**, Can Yayınları, İstanbul 1992.
- ÇETİN Nurullah, GÜLENDAM Ramazan, NARLI Mehmet, **Tanzimat'tan Bugüne Yeni Türk Edebiyatı Şiir Çözümlemeleri**, Kriter Yayınevi, İstanbul 2009.
- BOYNUKARA Hasan, **Modern Eleştiri Terimleri**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1991.
- FİŞEKÇİ Turgay, "Çağdaş Türk Şiirinin Doğuşu ve Gelişmeleri", **Çağdaş Türk Yazını**, (haz. Zehra İpşiroğlu), Adam Yayınları, İstanbul 2001.
- FRIEDMAN Norman, "İmge", *Kitap-lık*, S.74, 2004, s.80-89.
- İNCE Özdemir, **Tabula Rasa**, Can Yayınları, İstanbul 1992.
- KIRKOĞLU Serdar Rifat, "Adı Kötüye Çıkmış Görsel Bir Teknik Olarak KOLAJ", *Kitap-lık*, S.92, 2006, s. 100-101.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

KOŞ, Kubilay, “Eleştirmen Olarak Cemal Süreya”, **Eleştirel Bakış Açıları** (haz. Mehmet Rifat), Dünya Kitapları, İstanbul 2004. s. 255-262.

HIZLAN Doğan, “99 Yüz”, **Düzyazı Ayracı (Kitaplar Kitabı II)**, İstanbul 2001, s. 482-483.

PÜSKÜLLÜOĞLU Ali, **Edebiyat Sözlüğü**, Can Yayınları, İstanbul 2009.

“Fantezi maddesi”, **Türkçe Sözlük**, (10. Baskı), TDK Yayınları, Ankara 2005.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

